

Pinacoteca „Radu Rosetti” Onești

Apocalipsa

În perioada 19 iulie – 19 august, în spațiul expozițional al Bibliotecii Municipale „Radu Rosetti” din Onești, a avut loc un important eveniment artistic. Este vorba despre expoziția personală a cunoscutului maestru al artei grafice românești, Marcel Chirnoagă, intitulată „Apocalipsa”. Cele 17 gravuri expuse fac parte din colecția domnului Vasile Petrovici, ale cărui rânduri, scrise cu ocazia vernisajului de la Onești, le puteți citi în continuare. Publicăm, de asemenea, și credo-ul artistului, unul dintre cei mai valoroși graficieni români, cu o viziune de o mare și intensă forță tragică, profund reverberantă în sensibilitatea omului contemporan.

Deși imaginile gravurilor expuse nu sunt tocmai liniștitoare să ne bucurăm de ele și să alungăm „Apocalipsa” din noi și cea din jurul nostru.

Mulțumesc tuturor celor care s-au implicat în organizarea acestei expoziții: domnului Marcel Chirnoagă, doamnei directoare Niculina Cozma, colectivului Bibliotecii Municipale „Radu Rosetti” din Onești, sponsorului, autorităților locale și dumneavoastră că ați onorat cu prezența acest vernisaj.

Vasile PETROVICI

Arta e o formă de bucurie

Realitatea în care am trăit și trăim îmi dă senzația unui coșmar absurd, când tragic, când ridicol, când pompos, când stupid și umilitor până la degradarea tuturor valorilor umane clasice și creștinești, un înfiorător joc de umbre și de măști. Și infernul, așa cum ni-l reprezentăm, nu e altceva decât un fel de coșmar, un spațiu de tortură pe care Dante îl descrie actualizat cu dușmanii, cunoștii și chiar rudele sale. Dar jocul ăsta la care asistăm și participăm mascați are gustul, consistența și mirosul realității trăite. (...)

Din fericire, cultura (artă, filosofie, știință) n-a luat niciodată o mască politică și astfel nu s-au făcut războaie, măceluri, pogromuri pentru filosofia lui Platon, Kant sau Heidegger, pentru muzica lui Bach sau a lui Beethoven, pentru teatrul lui Shakespeare sau romanele lui Dostoievski, pentru pictura lui Michelangelo, Rafael sau Picasso, sculptura lui Phidias sau a lui Brâncuși, pentru teorema lui Pitagora, legile lui Newton sau teoriile lui Einstein. Importante în cultură nu sunt autorul și biografia sa, ci principiul adevărului, al binelui și răului, al frumuseții. Se face uneori confuzia între istoria culturii și poveștile vieților marilor creatori și înțelepți transformați în măști.

Emerson spune că o bibliotecă este un spațiu magic în care sunt închise duhuri vrăjite. Ele se deșteaptă când sunt chemate: atâta vreme cât o carte nu e deschisă, cartea aceasta există doar geometric, ca prismă, ca simplu obiect printre altele. Când este

deschisă, când cartea își găsește cititorul, se produce faptul estetic – revelația. (...)

„A înțelege înseamnă a egala”, afirma un înțelept. Sunt egalul lui Pitagora sau al lui Leibnitz dacă-i înțeleg. În artă e vorba de înțelegere și, în plus, de trăire. Arta este expresie. Orice artă are limba ei specifică și limbajul este și el un fapt estetic. (...)

Când un artist creează ceva, poate avea impresia că acel ceva preexistă, că are sens și semnificație, apoi descoperă părțile componente, dar n-are impresia că le inventează, că ar depinde de liberul său arbitru. Așa sunt, și sunt ascunse, și e obligația lui să le descopere. Unul din efectele artei ar trebui să fie de a ne da impresia nu că am găsit ceva nou, ci că ne amintește ceva uitat.

Marea bucurie estetică e a gândi că opera ne-ar aparține, am fi putut-o crea, că preexistă în noi. Din păcate, toate aceste informații sunt valabile pentru artă, și nu pentru formele cu care am fost otrăviți în sinistrul foc de măști din care ar trebui să iasă omenirea.

Am citat și mai citez din Borges – mi-am însușit gândurile lui. „Simțim poezia cum simțim prezența unei femei, cum simțim vecinătatea unui munte sau a mării. Dacă o simțim în mod imediat, de ce s-o diluăm în alte cuvinte care vor fi cu siguranță mai lipsite de forță decât sentimentele noastre...”

Unele persoane sunt lipsite de sensibilitate pentru artă: ele se consacră, de obicei, s-o predea și s-o comenteze. Eu mi-am învățat studenții să iubească arta, să vadă în ea o stare de fericire...

Decât să vorbim de artă în abstract, ceea ce este o formă de plictis sau de lene, mai bine s-o trăim...

Cred că frumusețea e o senzație fizică, ceva ce resimțim cu tot corpul – nu e rezultatul unui raționament și nu există reguli ca s-o atingem. O simțim sau nu...

Aș spune că arta (orice artă) este o formă de bucurie. (...)

O operă de artă nu trebuie să ceară efort, bucuria nu poate să ceară efort.

Marcel CHIRNOAGĂ



O ilustrare magistrală

Din păcate acest vernisaj se desfășoară în momentul când parcă trăim Apocalipsa.

În noaptea de 19 iulie 64 după Hristos, a izbucnit un incendiu la hangarele de lemn și prăvăliile din aripa răsăriteană a Cercului Maximus din Roma. Acest incendiu a durat 9 zile și a mistuit două treimi din oraș, iar pierderile de vieți omenești, de bunuri, de opere de artă și științifice au fost incalculabile. Posteritatea a spus că împăratul Nero ar fi pus acest foc pentru a-și construi palate, grădini etc. Cert este că au fost găsiți vinovați creștinii ce locuiau la Roma. Au fost judecați și omorâți. Se pare că sfântul Pavel și chiar sfântul Petru și-ar fi găsit moartea în acest fel. În anul 68 d.H. când Nero a murit a fost scrisă Apocalipsa avându-l ca personaj sub numele Fiarei. Nu-l cunoaștem pe autorul Apocalipsei, iar atribuirea lucrării sfântului Ioan nu este decât un subtitlu adăugat mai târziu, însă oricine ar fi autorul, el a fost, în calitate de creștin, îngrozit de ororile lui Nero.

Reprezentări în imagini ale Apocalipsei au fost, sunt și cred că vor mai fi. În gravură cea mai reprezentativă este cea a lui Dürer din 1496. La aproximativ cinci secole domnul Chirnoagă, în 1993, își propune să illustreze Apocalipsa. Acest lucru îi reușește magistral. De altfel, vă puteți convinge și dumneavoastră astăzi. Faima acestei capodopere a poporului nostru a depășit demult granițele țării, astfel că în Germania, doamna Adriane Zirker, a scris o teză de doctorat cu titlul „Pictorul gravor Marcel Chirnoagă – Apocalipsa sfântului Ioan în 17 gravuri”. Opera domnului Chirnoagă generează și alte teze de doctorat, una din ele se scrie acum la Paris cu titlul „Sfântul Gheorghe în opera maestrului Chirnoagă”, în paranteză fie spus a creat cinci gravuri cu subiectul sfântul Gheorghe.

Pus în scenă de Dumitru Lazăr – Fulga, spectacolul „Piațeta” de Carlo Goldoni, e decupat în maniera proprie a regizorului, fără a trăda însă spiritul piesei. Atmosfera este una de carnaval, pe scenă fiind postate manechine și măști, din recuzita atât de dragă regizorului, mereu interesat de jocul dintre aparențe și esență, iar textul este lăsat să curgă firesc, purtându-te într-o lume a oamenilor simpli, vitali, a căror viață se scurge după reguli vechi, neschimbate, cu nevoi, mărunte interese, vise, jocuri. „IL Campiello” este una dintre producțiile de maturitate ale lui „papa Goldoni”, marele comedigraf venețian în a cărei operă dramatică, adevărul, naturaletă vietei, sunt valori cardinale. Împreună cu „Slujnicile” și „Femeile pline de viață”, „Piațeta” alcătuiește un savuros terțet comic, fiind jucată pe numeroase scene ale lumii. În stagiunea 1974-1975, „IL Campiello”, sub fermecata baghetă a lui Giorgio Strehler, a prilejuit un strălucit eveniment teatral la Piccolo Teatro din Milano. Strehler era încântat de acest „grandios mini-poem plebeian”, în care „o lume compact închisă, o lume săracă, având socotelile ei, știe să rădă cu superioritate de mirosul urât al micilor burghezi”. Și în spectacolul lui Dumitru Lazăr-Fulga se păstrează această inocentă superioritate, simplitatea, can-

Teatrul Municipal „Bacovia” Bacău

„Il Campiello”

doarea chiar a întâmplărilor și jocurilor nevinovate ale acestor oameni din popor, opusă ifoselor și maimuțăriilor noii burghezii. Făcând trimiteri, ușor decodabile în context, la noile realități, spectacolul lui Dumitru Lazăr-Fulga are o pronunțată notă de actualitate prin accente satirice vizând contrafacerea, inautenticul.

Reprezentarea este vioaie, colorată, pitorească, poate prea zgomotoasă și excesiv mișcată în unele momente, prin amestecul de genuri muzicale și stiluri de dans, intenția de actualizare căpătând unele stridente și efecte forțate. De unde și scene de un haz căznit, „trase de păr”. În decorul (static, cu imagini pictate ale Veneției), semnat tot de regizor (aș fi preferat un spațiu mobil, mai inventiv și mai plin de sugestie), se agită, într-o veselă hărmălaie, personajele piesei, mamele cu fete de măritat și băieți de însurătoare, strigându-și ele însele dreptul la dragoste, chiar dacă semnele vârstei nu le-au ocolit, ba dimpotrivă,

ceea ce le face și mai aprige, dar și mai comice în nestinsa lor poftă de a mai apuca ceva din plăcerile vieții. Câte, Pasqua și Orsola vor să-și vadă odraslele căpătuite, la casele lor, pentru a putea și ele rămâne libere, în așteptarea pretendenților. În spectacolul băcăuan ele sunt întruchipate de Firuța Apetrei (o prezență tonică, năbădăioasă, cam prea smucită, totuși, pe alocuri), Corina Goranda (a cărei evoluție are un pitoresc cam apăsător) și Luiza Sarivan, aceasta într-o compoziție atent lucrată, credibilă în ipostaza de fudulă antipatică, așa cum e Orsola. Florina Găzdaru animă o Lucietta plină de hachițe, cu o pronunție super afectată (cred că i-a fost destul de greu actriței să vorbească mereu atât de nazal, de prețios ridicol), în timp ce Gnese, cea delicată și năstrușnică, are înfățișarea Ancăi Bucșă, care găsește tonuri potrivite în portretizarea personajului său. Daniela Vranceanu joacă în travesti pe Zorretto (dacă tot trăim în cea mai bulversantă

ambiguitate sexuală, când nu mai știi cine ce e cu adevărat), achitându-se onorabil de rolul încredințat. Visătoarea Gasparina, fata cu educație, ușor înfumurată, care știe, cu siguranță naiv declarată, ceea ce e urât sau frumos, este întruchipată de Nina Ionescu, într-un chip sugestiv, dar cam monocord. Misteriosul Cavalier, care conduce cu abilitate firul acțiunii, ca un veritabil „meneur du jeu”, este Ștefan Ionescu, turbulentul Anzoletto e figurat cu plasticitate de Valentin Braniște, iar teribilul tutore al Gasparinei, Fabrizio, are în Ion Goranda un interpret potrivit, sumbru, convingător. Bine intenționată este și Dana Olariu în Sansuga, integrându-se conștiincios în ansamblul spectacolului. Costumele Cristinei Ciobanu, în tonuri vii, sunt plăcute la vedere, contribuind la creionarea atmosferei carnavalesce. „Piațeta” este un spectacol binevenit pe scena Teatrului Municipal „Bacovia”, chiar dacă are destule redundanțe și un final care aduce cu cel al lui Purcărete, din superba sa montare cu aceeași piesă de la Piatra Neamț. Publicul cere comedie și iată că i se dă, iar actrițele din trupa băcăuană, care stă bine la acest capitol, sunt judicios puse în valoare.

Carmen MIHALACHE